

Oppimisen tuki aluehallintovirastossa käsiteltyjen tapausten näkökulmasta

Tukea tuen järjestäjille -koulutus

Vaasa 15.1.2019

Mikkeli 16.1.2019

Yleistä kanteluista ja oikaisuvaatimuksista

- § Aluehallintovirasto voi kantelun perusteella tutkia, onko esi- ja perusopetuksen tai toisen asteen koulutuksen järjestäjä toiminut lainmukaisesti
 - hallinnollinen ohjaus
 - kahta vuotta vanhempaa asiaa ei tutkita, ellei erityistä syytä
 - vuosittainen lukumäärä keskimäärin 35–45, tavoitekäsittelyaika 8 kk
- § Aluehallintovirasto toimii muutoksenhakuviranomaisena tiettyihin yksittäistä oppilasta tai opiskelijaa koskeviin päätöksiin
 - suurin asiaryhmä koulupaikka- ja opiskelijavalintapäätökset
 - vuosittainen lukumäärä keskimäärin 60–95, tavoitekäsittelyaika 3 kk
- § Aluehallintovirastolle ei ole säädetty koulutuslaeissa yleistä ohjaus- ja valvontatoimivaltaa
 - ei toimivaltaa opetuksen tai koulutuksen järjestäjää sitovien määräysten tai kieltojen antamiseen
 - neuvontaa ja ohjausta annetaan kuitenkin paljon, lisäksi järjestetään koulutusta opetushenkilöstölle

Kanteluissa esille nousseita asioita

- § Kodin ja koulun välinen yhteistyö tuen järjestämisessä
- § Tuen toteuttaminen käytännössä, riittävän tuen saaminen
- § Tiedonsaanti tuen järjestämisestä
- § Erityisen tuen päätöksentekoon liittyvä menettely, kuten oppilaan ja huoltajan kuuleminen, pedagogisten asiakirjojen laatiminen, päätöksenteon perusteena olevien suullisesti esitettyjen selvitysten ja näkemysten kirjaaminen
- § Oppilasta koskevien salassa pidettävien tietojen käsittely koulussa
- § Erityisen tuen oppilaiden eristäminen muista saman ikäisistä oppilaista
- § Erityisen tuen oppilaiden integrointi yleisopetukseen
- § Opetuksen järjestäminen oppilaan kotona
- § Vähimmäistuntimääriä, valinnaisaineita ja ryhmäkokoja koskevien säännösten ja määräysten noudattaminen
- § Epäpätevien sijaisten käyttäminen opetuksessa
- § Pedagoginen vs. opiskeluhuollollinen tuki

Yhteydenotoissa esille nousseita asioita

- § Erityisen tuen päätöksentekomenettely
- § Erityisen tuen päätökseen ja HOJKS:in kirjattavat tiedot
- § Oppimisen tuen järjestämisen perusteena oleva selvitys (pedagoginen vs. muu selvitys)
- § Tukipalvelujen saaminen, kun koulu kieltäytyy niitä järjestämästä
- § Onko oppilaan otettava tukea vastaan? Onko koulun järjestettävä tukea, vaikka huoltaja sitä vastustaisi?
- § Saako sosiaali- ja terveydenhuollosta pyytää tietoa ilman huoltajan suostumusta?
- § Ketkä saavat koulussa osallistua oppilaan oppimisen tukea koskevan asian käsittelyyn?
- § Oppimistavoitteiden madaltaminen vs. oppimisen tuki
- § Erityisen ja tehostetun tuen sisältö
- § Edellytykset pidennetyn oppivelvollisuuden purkamiselle
- § Minkälaisia erityisiä opetusjärjestelyjä voidaan tehdä?
- § Velvollisuus järjestää opetus viittomakielellä

Opetuksen ja tuen järjestämisen lähtökohdat

- § Oikeuksien kohteena perusopetuksessa on oppivelvollinen lapsi
- § Opetuksen järjestäjällä on velvollisuus tehdä yhteistyötä kodin kanssa, mikä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että opetuksen järjestäjä tarvitsisi huoltajalta suostumuksen opetuksen järjestämiskäytäntöihin tai että huoltaja voisi määrätä niistä
- § Opetuksen järjestäminen on julkinen hallintotehtävä, jossa käytetään julkista valtaa, joten toiminnan lähtökohtana on PL 2.3 §:ssä ilmaistu oikeusvaltioperiaate:
 - Julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia.
- § Suomessa on lakina voimassa YK:n lapsen oikeuksien sopimus, jonka 3 artiklan mukaan muun muassa opetuksen järjestäjän tulee ottaa kaikissa toimissa, jotka koskevat lapsia, ensisijaisesti huomioon lapsen edun
- § Opetuksen ja tuen järjestämisestä päättää aina viime sijassa opetuksen järjestäjä silloinkin, kun huoltajalle tulee varata tilaisuus lausua näkemyksensä asiasta, ja järjestämisessä tulee noudattaa lainsäädäntöä

Opetuksen ja tuen järjestämisen lähtökohdat

- § Oppilaan asian käsittelyä koulussa koskevat asiakirjat ovat opetuksen järjestäjän asiakirjoja, joista päättää viime sijassa opetuksen järjestäjä, eikä huoltaja voi vaatia niihin tehtäväksi haluamiaan kirjauksia
- § Perusopetuslaissa säädetään kodin ja koulun välisen yhteistyön tarkemmasta järjestämisestä hyvin vähän, eikä mitään muun muassa palaverien järjestämisestä, joten on viime sijassa koulun päätettävissä, miten niidenkin osalta toimitaan
- § Oppilaan opetuksen järjestämistä koskeviin palavereihin voivat osallistua ne opetushenkilökuntaan kuuluvat työntekijät, jotka osallistuvat oppilaan opetuksen järjestämiseen
- § Oppilasta koskevia (salassa pidettäviä) tietoja voivat käsitellä koulussa ne opetushenkilökuntaan kuuluvat työntekijät, jotka tarvitsevat näitä tietoja työnsä tekemiseksi
- § Opetuksen järjestämiseksi välttämättömiä tietoja, jotka **tulee** siirtää uudelle opetuksen järjestäjälle, ovat oppimisen tuen osalta viimeisimmät pedagogiset asiakirjat, kuten erityisen tuen oppilaan kohdalla erityisen tuen päätös ja HOJKS

Opetuksen ja tuen järjestämisen lähtökohdat

- § Oppilaalla on oikeus saada riittävä oppimisen tuki, ja lähtökohtana on, että tuki voidaan järjestää osoitteen perusteella määräytyvässä lähikoulussa yleisopetuksen ryhmässä
- § Jotta kyseiset perusopetuslain vaatimukset voidaan huomioida opetuksen järjestämisessä, on katsottava, ettei opettaja voi kieltäytyä siitä, että tukipalveluja tarjotaan hänen opetusryhmässään, ja ettei hän voi kieltäytyä käyttämästä erilaisia pedagogisia ratkaisuja, joilla turvataan oppilaan mahdollisuus jatkaa opiskelua kyseisessä opetusryhmässä
- § Opetuksen järjestäjällä on oikeus saada opiskeluhuollosta opetuksen järjestämiseksi välttämättömät tiedot, jotka voidaan kirjata pedagogisiin asiakirjoihin
- § Oppimisen tuki vs. opiskeluhuollollinen tuki
 - perusopetuslaki – oppilas- ja opiskelijahuoltolaki
 - pakollinen – vapaaehtoinen

Tehostettu vai erityinen tuki?

- § Kumpikin pitkäaikaista ja säännöllistä tukea, tehostettu tuki ensisijaista
 - § Tehostetun tuen antamisesta ei tehdä hallintopäätöstä, erityisen tuen antamisesta tehdään (muutoksenhakumahdollisuus)
 - § Tehostettua tukea on järjestettävä jokaisessa koulussa, erityistä tukea ei
HE 109/2009 (s. 20): ”Erityinen tuki järjestetään **pääsääntöisesti omassa koulussa**, tai jos lapsen etu niin vaatii, sellaisessa koulussa, jossa tuki voidaan antaa.”
 - opetuksen järjestäminen erityisopetuksen ryhmässä, samanaikaisopetus
- ### **3. LSSAVI/49/06.06.02/2014**
- § Erityistä tukea annetaan vasta, jos tehostettu tuki ei riitä (pl. POL 17.4 §)
-> erityinen tuki on jotain enemmän kuin tehostettu tuki eli erityisen tuen aikana saa sellaista tukea, jota tehostetun tuen aikana ei saa
 - § Tehostetun ja erityisen tuen välisen rajan on oltava selkeä, jotta tiedetään, kumpaa säännöstä sovelletaan (16 a § / 17 §) ja miten menetellään, sekä jotta voidaan kohdella oppilaita tuen järjestämisessä yhdenvertaisesti

Tehostettu vai erityinen tuki?

§ Tehostetun tuen sisältö POL 16 a §

Tehostettu tuki sisältää oppilaalle annettavia, erityisesti 16, 31 ja 31 a §:ssä tarkoitettuja tukimuotoja sekä tarvittavia pedagogisia järjestelyjä.

HE 109/2009 (s. 23–24): ”Tehostettuna tukena esi- ja perusopetuksen oppilaalle voitaisiin antaa yksilöllisten tarpeiden mukaisesti opetuksen yleisiin tukikäytäntöihin perustuvaa tukea, kuten tukiopetusta, osa-aikaista erityisopetusta, oppilashuollon palveluja ja opintojen yksilöllistä ohjausta. Lisäksi tuen muotona voisi olla samanaikaisopetus tai opetuksen järjestäminen riittävän pienessä ryhmässä.”

- POL 31.1 §:ssä tarkoitettujen palvelujen saaminen ei edellytä erityisen tuen päätöstä, ”muulla erityistä tukea tarvitsevalla oppilaalla” ei tarkoiteta pelkästään POL 17 §:ssä tarkoitettua oppilasta

§ Erityisen tuen sisältö POL 17 §

Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta tämän lain mukaan annettavasta tuesta.

§ Milloin on päätettävä erityisen tuen antamisesta?

- 1) oppilas tarvitsee erityisopetusta ja osa-aikainen erityisopetus ei riitä
- erityisopetusta antaa erityisopettaja POA 1 §
- 2) oppilaan opetuksessa on poikettava perusopetuksen oppimäärästä
- 3) oppilas otetaan pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin?

9. LSSAVI/3551/06.06.02/2014, 10. LSSAVI/2745/06.06.02/2014

Tehostettu vai erityinen tuki?

Rehtori oli tehnyt päätöksen oppilaan ottamisesta erityisen tuen piiriin. Päätöksessä ei oltu yksilöity, mitä tukea oppilaalle oli tarkoitus antaa. Pedagogisen selvityksen perusteella ei ollut joka tapauksessa kyse erityisestä tuesta. Aluehallintovirasto kumosi 9.6.2017 antamallaan päätöksellä rehtorin päätöksen.

Aluehallintovirasto totesi päätöksessään, että tehostetun tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuslaissa säädettyjä tukimuotoja sekä tarvittavia pedagogisia järjestelyjä erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta lukuun ottamatta. Oppilas voi siten opiskella pääsääntöisesti erityisopetuksen ryhmässä vain erityistä tukea annettaessa. Tehostetun tuen aikana oppilaan on myös opiskeltava yleisen opetussuunnitelman mukaisesti, koska opetussuunnitelmassa määrätystä perusopetuksen oppimäärästä voidaan poiketa ja siten oppimistavoitteita madaltaa vain erityistä tukea annettaessa.

Pedagogisesta selvityksestä kävi ilmi, että oppilaalla oli hyvät oppimistaidot ja tuen tarve kohdistui käyttäytymisen haasteisiin. Selvityksessä arvioitiin oppilaan tarvitsevan jatkuvaa aikuisen huomiota ja kannattelua koulutyöskentelyssään, ja todettiin, että pienryhmätuki jatkuu. Selvityksestä ei kuitenkaan ilmennyt, mitä pedagogisia tukimuotoja ja kuinka paljon oppilaan katsottiin opetuksessa tarvitsevan tehostetun tuen aikana käytetyn osa-aikaisen pienryhmätuen lisäksi. Selvityksessä ei joka tapauksessa arvioitu, että oppilaan opetus tulisi järjestää pääsääntöisesti erityisopetuksen ryhmässä tai että oppiaineiden oppimääriä tulisi yksilöllistää tai oppimistavoitteita muulla tavalla madaltaa.

Tehostettu vai erityinen tuki?

Huoltajille ei ollut myöskään varattu alun perin tilaisuutta tulla kuulluksi lainmukaisesti. Pedagogiseen selvitykseen oli merkitty kuulemistilaisuudeksi arviointikeskustelu, jota ennen huoltajille ei ollut annettu tietoa asiasta. Lisäksi pedagoginen selvitys oli valmistunut vasta arviointikeskustelun jälkeen. Huoltajille oli järjestetty kuulemistilaisuus myöhemmin, mutta saaduista selvityksistä ei käynyt ilmi, että oppilaalle olisi varattu tilaisuutta tulla kuulluksi.

Päätös 9.6.2017 LSSAVI/2152/06.06.02/2017

Erityisen tuen järjestämisen lähtökohdat

- § PL 16 §:ssä säädetty oikeus maksuttomaan perusopetukseen on oppilaan oikeus, samoin perusopetuslaissa säädetyt oikeudet ovat oppilaan oikeuksia
- § Opetuksen järjestäjän on tehtävä ratkaisu sillä perusteella, mikä on oppilaan edun mukainen, eikä sillä perusteella, mikä on huoltajan tai muun laillisen edustajan mielestä paras
- § Oppilaalla on oikeus saada riittävää oppimisen tukea heti tuen tarpeen ilmetessä POL 30.1 §
- § Oppilaalla on velvollisuus osallistua opetukseen ja suorittaa perusopetuksen oppimäärä POL 25–26 §
- § Tuen antaminen on osa opetusta ja oppilaan on oppivelvollisena otettava tukea vastaan
- § Erityisen tuen antamisesta päättää opetuksen järjestäjä, huoltajalta ei tarvita suostumusta tuen antamiseen ja erityisen tuen päätöksen tekemiseen

Erityisen tuen järjestämisen lähtökohdat

- § Asuinkunnalla on velvollisuus järjestää erityisen tuen oppilaan opetus mutta ei lähtökohtaisesti velvollisuutta hankkia opetuspalveluja toiselta opetuksen järjestäjältä
 - asuinkunta tekee päätöksen lähikoulusta ja erityisestä tuesta, kun oppilaalle ostetaan opetus toiselta opetuksen järjestäjältä
- 3. LSSAVI/3520/06.06.02/2014**
- § Erityisen tuen antamisessa ei ole kyse hallintopakosta, jos huoltaja vastustaa tuen antamista tai muutenkaan -> erityisen tuen päätöksen voi tehdä kunnassa yksittäinen viranhaltija

Erityisen tuen järjestämisen lähtökohdat

Kunnan sivistystoimenjohtaja oli tehnyt 16.4.2018 päätöksen olla hakematta lapselle esiopetuspaikkaa Valteri-koulusta. Huoltajat vaativat, että päätös kumotaan ja heidän lapselleen haetaan viipymättä esiopetuspaikkaa Valteri-koulusta. Aluehallintovirasto kumosi 29.6.2018 antamallaan päätöksellä sivistystoimenjohtajan päätöksen ja palautti asian kunnalle uudelleen käsiteltäväksi ja tässä tarkoituksessa selvitettäväksi, oliko lapselle mahdollista saada vielä esiopetuspaikka Valteri-koulusta.

Asiakirjoista kävi ilmi, että lapsella oli huomattavat puheentuo-ton vaikeudet. Puhutun kielen käyttäminen vuorovaikutuksen välineenä oli vaikeaa, minkä vuoksi vuorovaikutus toisten lasten kanssa oli vähäistä. Kuntoutus oli edennyt hitaasti. Akateemiset perusvalmiudet olivat sinänsä hyvät.

Kunta katsoi, että lapsen edun mukaista oli jatkaa esiopetuksessa kunnan päiväkodissa, jossa lapsi oli ollut vasta reilun vuoden, jotta kaverisuhteet pääsisivät kehittymään. Matka Valteri-kouluun oli kuusivuotiaalle lapselle kunnan mielestä myös liian pitkä. Kunta katsoi pystyvänsä järjestämään riittävän tuen päiväkodissa, jossa lapselle oli järjestetty yksilöllisiä tukitoimia jo varhennetun esiopetuksen aikana.

Aluehallintovirasto totesi päätöksessään, että kunnalla on perusopetuslain 4 §:n 1 momentin perusteella lähtökohtaisesti oikeus päättää, missä oppilaan opetus järjestetään, eikä sillä ole velvollisuutta ostaa opetusta muualta. Aluehallintovirasto katsoi kuitenkin, että

Erityisen tuen järjestämisen lähtökohdat

perusopetuslain 17 §:n 1 momentissa toisaalta edellytetään, että erityisen tuen oppilaan opetus järjestetään hänen etunsa mukaisesti. Erityisen tuen oppilaalla on oikeus saada tarvitsemansa perusopetuslaissa säädetyt oppimisen tuen palvelut, joita ovat myös Valterikoulujen järjestämät perusopetuslain 39 §:ssä tarkoitetut kuntoutuspalvelut. Tämän vuoksi jos asuinkunta ei poikkeuksellisesti pysty järjestämään erityistä tukea siihen kuuluvine tukipalveluineen kunnan esiopetuspaikassa oppilaan edun mukaisesti, kunnan on selvitettävä mahdollisuudet järjestää oppilaan opetus toisen opetuksen järjestäjän koulussa ja hankittava oppilaalle opetus sieltä, jos opetuksen järjestäjä on valmis tekemään sopimuksen oppilaan opetuksen järjestämisestä koulussaan.

Aluehallintovirasto katsoi, että lapsen edun mukaista oli saada esiopetuspaikka Valterikoulusta, jossa hän oli ollut aiemmin keväällä tukijaksolla. Valteri-koulussa lapsella oli mahdollisuus saada kokonaisvaltaisempaa kuntoutusta kuin päiväkodissa. Ympäristössä, jossa muilla lapsilla on vastaavia haasteita, lapsen ei tarvitsisi jännittää vuorovaikutuksen onnistumista, jolloin hänellä olisi myös enemmän voimavaroja keskittyä puheensa kuntouttamiseen. Kielenkehitys vaikuttaa sekä vuorovaikutustaitoihin että oppimiskykyyn, joten varhainen tuki edesauttaisi myös sitä, että lapsella olisi mahdollisuus siirtyä takaisin asuinkuntansa kouluun, niin että hän voisi olla siellä yhteisön tasavertainen jäsen.

Päätös 29.6.2018, LSSAVI/3157/2018

Erityisen tuen järjestämisen lähtökohdat

Huoltaja vaati valituksessaan Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastoa kumoamaan erityisen tuen päätöksen, koska päätöksen tekemiseen ei oltu saatu hänen suostumustaan. Aluehallintovirasto katsoi 24.2.2015 antamassaan päätöksessä, että kunnan opetustoimen viranhaltija oli voinut päättää erityisen tuen antamisesta oppilaalle ilman huoltajan suostumusta.

Aluehallintovirasto totesi päätöksessään, että oppilaan oppimisen tukeminen on osa perusopetusta. Oppivelvollisen oppilaan on perusopetuslain 26 §:n 1 momentin mukaan osallistuttava perusopetuslain mukaisesti järjestettyyn opetukseen tai saatava muulla tavalla perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot. Opetukseen osallistuessaan oppilas on siten velvollinen ottamaan pedagogista tukea vastaan. Aluehallintovirasto totesi, että perusopetuslaissa ei myöskään edellytetä huoltajan suostumuksen saamista tuen antamiseksi. Lisäksi aluehallintovirasto toi perusteluna esille, että kunta on opetuksen järjestäjänä toisaalta perusopetuslain 30 §:n 1 momentin nojalla velvollinen järjestämään oppilaalle riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä.

Päätös 24.2.2015 LSSAVI/19/06.06.02/2015

Erityisen tuen järjestämisen ratkaiseminen

- § Lähikouluperiaate koskee myös erityisen tuen oppilasta, oppilas ei saa vamman tai sairauden takia joutua terveeseen lapseen nähden eri asemaan, ellei sille ole hyväksyttävää syytä PL 6.2 §
- hyväksyttävä syy: oppilaan edun mukaista järjestää opetus muussa koulussa kuin mitä muut samalla alueella asuvat oppilaat käyvät
- § Mikä on erityistä tukea tarvitsevan oppilaan edun mukainen ratkaisu? Yleisopetuksen vai erityisopetuksen ryhmä pääsääntöiseksi opetusryhmäksi? POL 17.1 §
- Erityisopetus järjestetään oppilaan etu ja opetuksen järjestämisedellytykset huomioon ottaen muun opetuksen yhteydessä tai osittain tai kokonaan erityisluokalla tai muussa soveltuvassa paikassa.
- tukea tarvitsevan oppilaan etu vs. muiden yleisopetuksen / erityisopetuksen ryhmässä opiskelevien oppilaiden etu?
 - lähtökohtaisesti ratkaistava sillä perusteella, mikä on oppilaan tuen tarve ja missä oppimista voidaan tukea parhaiten

Erityisen tuen järjestämisen ratkaiseminen

- 1) Tarvitseeko oppilas jatkuvasti nimenomaan opettajan yksilöllistä ohjausta vai riittääkö koulunkäyntiavustajan tuki yleisopetuksen ryhmässä?
 - 2) Onko oppilaan opetuksessa poikettava perusopetuksen oppimäärästä? Pystyykö oppilas saavuttamaan yksilöllisesti asetetut oppimistavoitteet kuitenkin yleisopetuksen ryhmässä?
 - 3) Onko opetuksessa tarve edetä joustavasti oppilaan kulloisenkin tilanteen mukaisesti?
 - 4) Mikä on oppilaalle paras oppimisympäristö? Pieni ryhmä? Opetusryhmä jossa kaikki opiskelevat samat asiat eikä yksilöllisesti eri oppiaineita? Mahdollisuus mallioppimiseen?
 - 5) Tarvitseeko oppilas tukea ensisijaisesti oppimisvaikeuksien vai käyttäytymisen haasteiden takia? Pedagoginen vai opiskeluhuollollinen tuki?
 - 6) Muita seikkoja: kaverisuhteet, koulumatka, terveydentila
- 3. LSSAVI/49/06.06.02/2014, 4. LSSAVI/1808/06.06.02/2013,
5. LSSAVI/1416/06.06.02/2014, 6. LSSAVI/3165/06.06.02/2014,
7. LSSAVI/2631/06.06.02/2012 ja LSSAVI/2811/06.06.02/2013**

Erityisen tuen päätöksen tarkistaminen

§ Vähintään toisen vuosiluokan jälkeen ja ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä

§ Oppilaan lähikoulua vaihdetaan, koska opetusta ja erityistä tukea ei pystytä järjestämään nykyisessä lähikoulussa eli tuen järjestäminen muuttuu

- kunta voi vaihtaa erityisen tuen oppilaan lähikoulua, jos oppilaan opetusta ja erityistä tukea ei pystytä järjestämään nykyisessä lähikoulussa oppilaan edun edellyttämällä tavalla POL 6.2 §
Kunta voi **perustellusta opetuksen järjestämiseen liittyvästä syystä** opetuskieltä muuttamatta vaihtaa opetuksen järjestämispaikkaa.

8. LSSAVI/3721/06.06.02/2013

- lähikoulua vaihdetaan muusta syystä, tuen järjestäminen ei muutu -> ei tarvitse tarkistaa

§ Muulloinkin, jos tuen tarve muuttuu ja tuen järjestämistä on sen vuoksi muutettava POL 17.2 §:ssä säädettyjen asioiden osalta

§ Erityisen tuen tarvetta ei enää ole ja tuen antaminen lopetetaan

§ Lisäksi uusi päätös tehdään aina, kun opetuksen järjestäjä vaihtuu

Erityisen tuen päätöksen tarkistaminen

Rehtori oli päättänyt, että oikaisuvaatimuksen tehneiden huoltajien lapsi otetaan lukuvuoden 2016–2017 alusta alkaen koulun vaativan erityisen tuen erityisryhmän oppilaaksi esi-2. luokalle ja että lapsi saa erityisryhmässä tarvitsemansa avustajapalvelut. Lapselle oli tehty päätökset erityisestä tuesta ja pidennetystä oppivelvollisuudesta syksyllä 2015. Hän oli ollut pidennetyn oppivelvollisuuden oppilailla oppivelvollisuuteen kuuluvassa esiopetuksessa päiväkodissa lukuvuonna 2015–2016.

Aluehallintovirasto totesi päätöksessään, että uuden opetuksen järjestämispaikan osoittaessaan rehtori muutti lapsen erityisen tuen järjestämistä, minkä vuoksi rehtorin olisi tullut lähikoulun osoittaessaan samanaikaisesti tarkistaa lapselle tehtyä erityisen tuen päätöstä. Erityisen tuen antamisesta oli päätetty syksyllä 2015 perusopetuslain 17 §:n 4 momentin perusteella ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja tehostetun tuen antamista. Päätöstä tarkistettaessa tuli noudattaa samaa menettelyä kuin muissakin tapauksissa ja arvioida lapsen tuen tarve ensisijaisesti pedagogisen selvityksen perusteella. Tämän vuoksi aluehallintovirasto kumosi rehtorin päätöksen ja palautti asian rehtorille uudelleen käsiteltäväksi.

Huoltajat vaativat oikaisuvaatimuksessaan lisäksi, että heidän lapsensa perusopetuksen aloittamista siirretään vuodella. Aluehallintovirasto totesi päätöksessään, että opetuksen järjestäjä voi antaa sekä yleisen että pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaalle luvan aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin perusopetuslain 27 §:ssä säädettyillä edellytyksillä. Luvan antaminen edellyttää huoltajien hakemusta, johon opetuksen järjestäjän on annettava kirjallinen päätös. Huoltajat eivät olleet tässä tapauksessa hakeneet lupaa, eikä rehtori ollut ratkaissut asiaa oikaisuvaatimuksenalaisella päätöksellä. Aluehallintovirasto jätti siten huoltajien vaatimuksen tältä osin tutkimatta.

Päätös 16.6.2016 LSSAVI/2403/06.06.02/2016

Erityisen tuen päätöksen tarkistaminen

Kasvatus- ja opetustoimenjohtaja oli tehnyt päätöksen oppilaan joustavan perusopetuksen toiminnan lopettamisesta. Päätöksessä todettiin, että rehtori oli sopinut huoltajan kanssa oppilaan siirtämisestä joustavan perusopetuksen luokalta erityisopetuksen pienryhmään. Huoltaja vaati oikaisuvaatimuksessa, että kasvatus- ja opetustoimenjohtajan päätös kumotaan ja hänen lapsensa saa jatkaa koulunkäyntiä joustavan perusopetuksen luokalla.

Kasvatus- ja opetustoimenjohtaja oli tarkistanut oppilaan erityisen tuen päätöstä syksyllä 2015 määräten pääsääntöiseksi opetusryhmäksi yleisopetuksen ryhmän. Oppilas oli käynyt koulua kyseisessä opetusryhmässä lukuvuoden 2015–2016 ja siirtynyt joustavan perusopetuksen luokalle lukuvuoden 2016–2017 alussa. Oppilaan siirtäminen erityisopetuksen pienryhmään tarkoitti muutosta erityisen tuen järjestämiseen, minkä vuoksi kasvatus- ja opetustoimenjohtajan olisi tullut tarkistaa erityisen tuen päätöstä samalla, kun hän päätti joustavan perusopetuksen toiminnan lopettamisesta. Ennen päätöksentekoa olisi tullut laatia pedagoginen selvitys ja varata sekä oppilaalle että huoltajalle tilaisuus tulla kuulluksi. Aluehallintovirasto totesi päätöksessään, että oppilasta kuulemalla olisi voitu saada tärkeää tietoa hänen etunsa mukaisen opetuksen järjestämiskäytännön arvioimiseksi. Siten oppilaalle olisi ollut perusteltua varata tilaisuus tulla kuulluksi jo pelkästään joustavan perusopetuksen toiminnan lopettamisesta, vaikka perusopetuslaissa ei edellytetä erikseen varaamaan kuulemistilaisuutta oppilaalle ennen kyseisen päätöksen tekemistä eikä hallintolaissakaan sitä alle 15-vuotiaan lapsen osalta edellytetä. Aluehallintovirasto kumosi kasvatus- ja opetustoimenjohtajan päätöksen ja palautti asian hänelle uudelleen käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi, koska päätöksenteossa ei oltu menetelty lainmukaisesti.

Päätös 28.11.2016 LSSAVI/4678/06.06.02/2016

Erityisen tuen päätöksessä määrättävät asiat

- § pääsääntöinen opetusryhmä (oppilaan opetuksesta järjestetään erityisopetuksen ryhmässä vähintään puolet -> pääsääntöinen opetusryhmä)
- § tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut, erityiset apuvälineet, POL 39 §:ssä tarkoitetut palvelut (erityisen tuen yhteydessä annettava kuntoutus sekä opetukseen liittyvät kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävät)
- § perusopetuksen oppimäärästä poikkeaminen: oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen, oppiaineen opiskelusta vapauttaminen, oppiainejaosta poikkeaminen, toiminta-alueittain opiskelu
- § POL 17.2 §:ssä säädetyistä asioista määrättävä nimenomaan erityisen tuen päätöksessä, ei voida delegoida päätettäväksi HOJKS:ssa, joka on erityisen tuen päätöksen täytäntöönpanoa koskeva asiakirja
- § Tuen järjestäminen on yksilöitävä HL 44.1 §:n 3 k.
 - avustajapalvelut: henkilö- vai ryhmäkohtainen, osa- vai kokoaikainen
- § Tarkistamispäätöksestä käytävä kokonaisuutena ilmi, miten tuki järjestetään eikä vain siltä osin kuin tukea on muutettu

4. LSSAVI/1808/06.06.2/2013, 5. LSSAVI/1416/06.06.02/2014

Erityisen tuen päätöksessä määrättävät asiat

Aluehallintovirasto katsoi päätöksessään, että sivistystoimenjohtajan olisi tullut tarkistaa erityisen tuen päätöstä samalla, kun hän oli osoittanut oppilaalle uuden opetuksen järjestämipaikan perusopetuksen alkaessa, koska tuen järjestäminen muuttui. Erityisen tuen päätös oli tullut tarkistaa ensisijaisesti pedagogisen selvityksen perusteella. Esiopetuksesta vastanneiden opettajien olisi siten tullut yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa selvittää moniammatillisesti oppilaan kokonaistilanne sekä arvioida selvityksen perusteella, mitä tukea oppilas tarvitsee ja miten hänen opetuksensa tulee perusopetuksen alkaessa järjestää.

Lisäksi aluehallintovirasto katsoi, että sivistystoimenjohtajan olisi tullut hallintolain 44 §:n 1 momentin 3 kohdan perusteella yksilöidä päätöksessään tarkemmin avustajapalvelun järjestäminen ja määrätä, onko oppilaalla henkilö- vai ryhmäkohtainen avustaja ja onko avustaja oppilaan tukena opetuksessa koko- vai osa-aikaisesti. Sivistystoimenjohtajan oikaisuvaatimukseen antamasta lausunnosta kävi ilmi, että erityisopetuksen pienryhmässä, joka oli määrätty oppilaan pääsääntöiseksi opetusryhmäksi, opetus annettiin oppiaineiden sijasta toiminta-alueittain. Opetuksen poikkeavasta järjestämisestä olisi tullut perusopetuslain 17 §:n 2 momentin mukaisesti myös määrätä erityisen tuen päätöksessä.

Aluehallintovirasto kumosi sivistystoimenjohtajan päätöksen ja palautti asian hänelle uudelleen käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi, koska päätöksenteossa ei oltu menetelty lainmukaisesti. Aluehallintovirasto ei voinut tämän vuoksi ottaa kantaa siihen, oliko lapsen edun mukaista järjestää hänen opetuksensa huoltajien vaatimuksen mukaisesti kotia lähellä sijaitsevassa koulussa vai erityisopetuksen ryhmässä koulussa, johon oli lapsen kotoa selvästi pitempi matka.

Päätös 6.7.2016 LSSAVI/2706/06.06.02/2016

Erityisen tuen päätöksen perusteena oleva selvitys

- § Päätöksentekijän on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesti selvittämisestä HL 31 §
- § Päätöksenteon perusteena olevat suullisesti esitetyt selvitykset on kirjattava HL 42 §
- § Erityisen tuen päätöksen perustana on pedagoginen asiantuntemus, ja erityisen tuen järjestäminen ratkaistaan lähtökohtaisesti pedagogisen selvityksen perusteella
HE 109/2009: tuen järjestämisestä päätetään oppilaan tuen tarpeen, ei diagnoosin perusteella
 - pedagoginen selvitys käsitellään yhteistyössä opiskeluhuollon ammattihenkilöiden kanssa, jotka toimivat asiantuntijoina asiassa (ei kyse opiskeluhuollosta)
 - pedagoginen selvitys on opetuksen järjestäjän asiakirja, jonka sisällöstä päättää asiakirjan laatija
- § Jos tuen järjestämistä ei pystytä arvioimaan pelkästään pedagogisen selvityksen perusteella, hankitaan lisäksi psykologinen tai lääketieteellinen asiantuntijalausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys

Erityisen tuen päätöksen perusteena oleva selvitys

- § Poikkeus: päätöksen perusteena on POL 17.4 §:ssä tarkoitettussa tilanteessa ensimmäisellä kerralla psykologinen tai lääketieteellinen arvio
- oppilas tarvitsee vamman, sairauden, kehityksessä viivästymisen, tunne-elämän häiriön tai muun vastaavan erityisen syyn vuoksi erityistä tukea, tehostettu tuki ei joka tapauksessa riitä
 - erityisen tuen päätöstä tarkistettaessa on kuitenkin laadittava pedagoginen selvitys

8. LSSAVI/3721/06.06.02/2013

- § Jos oppilas, huoltaja tai muu laillinen edustaja esittää muuta, opetuksen järjestäjä näkemyksestä poikkeavaa selvitystä, päätöksessä on perusteltava, miksi asiaa ei ole ratkaistu kyseisen selvityksen perusteella
- ### HL 45 §

Päätös on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet asian ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset.

Kuuleminen ennen erityisen tuen päätöksen tekemistä

- § Kuulemismenettelystä säädetään hallintolaissa (6 luku)
- § Kuuleminen tarkoittaa, että oppilaalle ja huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle varataan ennen päätöksentekoa tilaisuus tutustua päätöksen perusteena oleviin asiakirjoihin, lausua mielipide päätöksenteon kohteena olevasta asiasta sekä tuoda omaa selvitystä asian arvioimiseksi (ei kuulla siitä, minkälainen päätös tullaan tekemään)
 - oppilaalle ja hänen huoltajalleen tai muulle lailliselle edustajalleen tulee varata tilaisuus tulla kuulluksi vasta, kun päätöksenteon perusteena oleva selvitys on hankittu
 - POL 17.3 §:n muotoilu ongelmallinen
- § Oppilaan ja hänen huoltajansa tai muun laillisen edustajansa ei tarvitse lausua mitään, jos he eivät halua, eikä heiltä tarvita siitä allekirjoituksella vahvistusta
- § Kuuleminen voidaan toteuttaa sekä kirjallisesti että suullisesti (hallintolaissa lähtökohtana kirjallinen menettely)
- § Suullisessa kuulemisessa oppilaan ja huoltajan tai muun laillisen edustajan esille tuomat seikat on kirjattava HL 42 §

Kuuleminen ennen erityisen tuen päätöksen tekemistä

- § Suullisesti kuultaessa on perusteltua varata huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle tilaisuus ilmaista näkemys vielä kirjallisesti sekä esittää näkemyksen perusteeksi selvitystä
- § Lapsiystävällinen kuuleminen: tiedon antaminen ratkaistavana olevasta asiasta ja kuulemisen merkityksen selvittäminen oppilaalle, tilanteen sekä iän ja kehitystason huomioon ottaminen kuulemisen käytännön järjestelyssä, tapauskohtainen harkinta kuullaanko yksin vai yhdessä huoltajan tai muun laillisen edustajan kanssa
- § Kuulemisesta on ilmoitettava etukäteen sekä mainittava samalla, että asia voidaan ratkaista, vaikka oppilas, huoltaja tai muu laillinen edustaja ei lausu asetetussa määräajassa asiassa mitään (kirjallinen kuuleminen) tai saavu kuulemistilaisuuteen (suullinen kuuleminen)
- § Lisäksi on toimitettava kuulemisen kohteena olevat asiakirjat tai varattava muutoin tilaisuus tutustua niihin (oppilastietojärjestelmä)
- § Kuulemisesta voidaan ilmoittaa / kutsu kuulemistilaisuuteen lähettää sähköisellä viestillä vain, jos oppilas / huoltaja tai muu laillinen edustaja on antanut suostumuksen SähköAsL 19 §

Erityisen tuen päätöksen täytäntöönpano

- § Päätös voidaan panna lähtökohtaisesti täytäntöön vasta, kun se on lainvoimainen HL 49 f.1 §
 - lainvoimainen: 1) päätökseen ei ole haettu muutosta ja muutoksenhakuaja on kulunut umpeen tai 2) päätökseen on haettu muutosta: ensi asteen muutoksenhakuviranomaisen hylkäävään päätökseen ei ole haettu muutosta ja muutoksenhakuaja on kulunut umpeen tai ylimmän asteen muutoksenhakuviranomaisen on ratkaissut asian valituksen hyläten
- § Päätös voidaan panna täytäntöön heti vain laissa säädetyillä edellytyksillä
- § Perusopetuslaissa ei säädetä erikseen erityisen tuen päätöksen täytäntöönpanosta -> päätös voidaan panna täytäntöön heti vain HL 49 f.2 §:n yleissäännöksen perusteella
Päätös voidaan kuitenkin panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana, jos laissa niin säädetään tai jos päätös on luonteeltaan sellainen, että se on pantava täytäntöön heti, tai jos päätöksen täytäntöönpanoa ei yleisen edun vuoksi voida lykätä.

Erityisen tuen päätöksen täytäntöönpano

- § Jos päätös pannaan täytäntöön lainvoimaa vailla olevana, täytäntöönpanosta ja sen alkamisajankohdasta on määrättävä päätöksessä
 - muutoksenhakuviranomainen voi kieltää / keskeyttää täytäntöönpanon HL 49 f.3 §
- § Poikkeus: päätös on pantava täytäntöön lainvoimaa vailla olevana, jos oppilas ei voisi muuten osallistua esiopetukseen tai suorittaa oppivelvollisuuttaan
 - koskee tilannetta, jossa oppilas on aloittamassa esi- tai perusopetuksen tai perusopetuksen aikana siirtymässä uuteen kouluun, kun nykyisessä koulussa ei järjestetä enää tulevan vuosiluokan opetusta (esim. alakoulusta yläkouluun), ja asian käsittely on lukuvuoden alkaessa muutoksenhakuviranomaisessa kesken
- § Toisaalta myös: erityisen tuen päätös on pantava täytäntöön, oppilaalla on oikeus saada päätöksen mukainen tuki

Erityiset opetusjärjestelyt terveydentilan perusteella

- § Oppilaan opetus voidaan järjestää perusopetuslaista tai sen nojalla annetusta säädöksestä tai määräyksestä poikkeavalla tavalla hänen terveydentilansa perusteella POL 18.1 §:n 3 k.
- § Koskee niin fyysistä kuin psyykkistä terveydentilaa
- § Ei rajata sitä, miten voidaan poiketa
- § Jotta oppilaan oikeus perusopetukseen toteutuu, on lähdettävä kuitenkin siitä, ettei merkittävästi poiketa siitä, että opetuksen antaa opettaja
- § Kun poikkeamisen perusteena on oppilaan terveydentila, päätöksen perusteena on käytettävä lääketieteellistä tai psykologista selvitystä
- § Erityisistä opetusjärjestelyistä päättää opetuksen järjestäjä
 - oppilas ja huoltaja tai muu laillinen edustaja voivat hakea erityisiä opetusjärjestelyjä, mutta opetuksen järjestäjän ei tarvitse suostua hakemukseen, ellei oppilaan etu edellytä sitä

Erityiset opetusjärjestelyt terveydentilan perusteella

- § Onko kyse erityisestä tuesta vai erityisistä opetusjärjestelyistä?
 - oppilaan oppimistavoitteita madalletaan (perusopetuksen oppimäärästä poiketaan) oppimisvaikeuksien vuoksi -> kyse erityisestä tuesta
 - oppilaan opiskelu järjestetään muuten poikkeavalla tavalla muun syyn kuin oppimisvaikeuksien takia -> kyse erityisistä opetusjärjestelyistä
- § Kunta voi osoittaa oppilaan käymään koulua kotona eli osoittaa hänen POL 6 §:ssä tarkoitetuksi koulupaikakseen kodin, jolloin on kyse kunnan järjestämästä opetuksesta -> asiasta tehtävä päätös, ei voida vain sopia
- § Oppilaan opetuksessa on tällöin käytännössä poikettava lainsäädännöstä, minkä vuoksi on lisäksi (samalla) tehtävä päätös erityisistä opetusjärjestelyistä
- § Oppilaan ottaminen ns. kotiopetukseen on huoltajalle aina vapaaehtoinen ratkaisu ja eri asia kuin erityinen opetusjärjestely, jossa opetus järjestetään kotona
- § Oppilaan opetusta voidaan järjestää myös osittain kotona, jolloin opetuksen järjestämispaikkana pysyy koulu, mutta päätös erityisistä opetusjärjestelyistä on kuitenkin tehtävä

Erityiset opetusjärjestelyt terveydentilan perusteella

Koulunjohtaja oli päätöksellään hylätty huoltajien vaatimuksen lapsensa erityisistä opetusjärjestelyistä. Päätöksen mukaan oppilaan opetus järjestetään hänen lähikoulussaan ja koulunkäynnin aloittamista tuetaan lääketieteellisen ammattihenkilöstön valvonnassa suunnitelmallisesti toteutetulla koulunkäyntikokeilulla. Huoltajat vaativat, että päätös kumotaan ja heidän lapsensa opetus järjestetään pienryhmässä, jossa kaikki oppilaat ja opettajat sitoutuvat olemaan hajusteettomia, opetustila on homeeton eikä siellä ole kosteusvaurioita ja se on mahdollisimman kemikaaliton, ja että opetustilojen siivouksessa käytetään hajusteettomia ja mieluiten kemikaaleista vapaita puhdistusaineita. Vaihtoehtoisesti huoltajat vaativat, että heidän lapsensa opetus järjestetään hänen kotonaan ja opettaja ja/tai mahdollinen koulunkäyntiavustaja on hajusteeton. Tässä tapauksessa apuna voitiin käyttää videoneuvottelu- ja tietotekniikkaa yhteydenpidossa koululle, mutta lapsen apuna kotona tuli joka tapauksessa olla aikuinen opetusalan ammattilainen. Vaatimuksen perusteena oli lapsen astma ja monikemikaaliyliherkkyys. Aluehallintovirasto hylkäsi 24.5.2013 antamallaan päätöksellä huoltajien valituksen.

Saaduista selvityksistä kävi ilmi, että oppilas oli ollut esiopetuksessa koulunjohtajan osoittamassa lähikoulussa. Koululääkäri, hoitava lääkäri ja muutamat asiantuntijana kuullut lääkärit olivat suositelleet oppilaalle lääketieteellisen ammattihenkilön valvonnassa suunnitelmallisesti toteutettavaa koulunkäyntikokeilua ja todenneet, ettei kokeilu vaaranna oppilaan terveyttä. Perhe ei ollut kokeiluun. Oppilasta esiopetuksessa opettaneet opettajat eivät olleet havainneet oppilaalla esiopetuksen aikana huoltajien esille tuomia oireita. Aluehallintovirasto totesi, ettei huoltajien toimittamista selvityksistä löytynyt myöskään näyttöä siitä, että oppilaalla olisi ollut koulussa valituksessa kuvattuja oireita tai että hänellä esikouluvuonna koulupäivän jälkeen havaitut oireet olisivat johtuneet koulussa olevista kemikaaleja sisältävistä hajusteista ja tuoksuista, jotka olisivat olleet peräisin muun muassa koulun henkilökunnasta tai oppilaista. Koulu oli myös sisäilmaa koskevien selvitysten perusteella turvallinen opiskeluympäristö.

Päätös 24.5.2013 LSSAVI/194/06_06_02/2013

Erityiset opetusjärjestelyt terveydentilan perusteella

Sivistysjohtaja oli tehnyt päätöksen, ettei oppilasta siirretä kotiopetukseen vaan että hänen lähikoulunsa on toisen kunnan koulu. Huoltajat vaativat, että päätös kumotaan ja heidän lapsensa opetus ja erityinen tuki järjestetään kotona. Huoltajat katsoivat, että heidän lapsensa ei pysty käymään osoitettua koulua, koska hän ei pysty olemaan monikerroksisissa rakennuksissa. Hänellä on niihin liittyvä pelko- ja ahdistushäiriö, joka johtuu ääniyliherkkyydestä. Lapsi pelkää erityisesti remonttiääniä, joille hän on altistunut monesti elämänsä aikana, mutta säikky myös tavallisia pieniäkin elämisen ääniä, jotka kuuluvat suoraan yläpuolelta tai naapurista. Huoltajat katsoivat, että lapsen edellinen koulu oli ollut äänimaailmaltaan sopiva. Koulunkäynnin mielekkyys oli kuitenkin kadonnut opettajien ja muiden aikuisten vääränlaisesta asennoitumisesta lapsen ongelmiin. Huoltajat katsoivat, että myös puutteellisen tuen vuoksi heidän lapsensa oli joutunut olemaan kotiopetuksessa kahteen eri otteeseen. Opetuksen järjestäminen kotona oli huoltajien näkemyksen mukaan sillä hetkellä ainoa mahdollinen vaihtoehto.

Aluehallintovirasto hylkäsi 22.12.2015 antamallaan päätöksellä huoltajien valituksen todeten, ettei oppilas ollut käynyt sivistysjohtajan osoittamaa koulua tai myöskään tutustumassa siihen. Tietoa koulunkäynnin onnistumisesta siellä ei siten ollut. Hoitavan lääkärin potilasasiakirjasta tuli esille tilanne, jossa lapsi oli selvästi pelännyt monikerroksisessa rakennuksessa olemista. Potilasasiakirjoista ei saanut kuitenkaan käsitystä, että kyseiseen tilaan liittyvä pelko ja ahdistus olisivat pysyviä ja että pelkoa ja ahdistusta ei voisi ajan kuluessa siedätyksen avulla vähentää. Potilasasiakirjoista kävi toisaalta myös ilmi, että lapsi oli kokenut pelkoa ja ahdistusta monia muitakin asioita kohtaan, jotka eivät liittyneet monikerroksisiin rakennuksiin tai remontti- tai muihin ääniin. Lisäksi aluehallintovirasto totesi, että oppilaan koulunkäyntiä pystyttiin tukemaan monin erilaisin yksilöllisin järjestelyin. Opetuksen järjestäminen koulussa tuki myös kotiin verrattuna selvästi paremmin oppilaan kasvua ja kehitystä.

Päätös 22.12.2015 LSSAVI/4625/06.06.02/2015

Erityiset opetusjärjestelyt terveydentilan perusteella

Huoltaja vaati, että rehtorin 17.9.2018 tekemä päätös hänen lapsensa erityisistä opetusjärjestelyistä kumotaan. Rehtori oli päättänyt, että lapsen opetus järjestetään 17.9.–12.10.2018 välisenä aikana niin, että lapsi käy koulua kaksi tuntia päivässä, opetus tapahtuu joko erityisopettajan kanssa tämän opetustilassa tai soveltuvin osin omassa luokassa ja että koulupäiviin ei sisälly välitunteja muiden oppilaiden kanssa, mikäli valvontaa ei aukottomasti pystytä järjestämään. Päätöksen mukaan mikäli lapsen tilanteessa tapahtuu edistystä, voidaan koulupäiviä pidentää sovitusta ja palata lukujärjestyksen mukaiseen opiskeluun. Päätöksen perusteena oli lapsen toistuva väkivaltainen käytös, ja järjestelyn tarkoituksena oli rauhoittaa tilanne ja taata lapsen itsensä, muiden oppilaiden ja henkilökunnan turvallisuus.

Aluehallintovirasto kumosi 17.12.2018 tekemällään päätöksellä rehtorin päätöksen. Aluehallintovirasto totesi, että erityisten opetusjärjestelyjen tekeminen tuntimäärää vähentämällä on voinut olla perusteltua lapsen terveydentilan (ADHD) perusteella, jotta lapsi pystyy keskittymään pelkästään koulunkäyntiin ja vähentämään haitallista käytöstä, jolloin hänen hyvinvointinsa myös paranee. Päätöksen perusteena ei ollut kuitenkaan käytetty lapsen terveydentilaa koskevaa selvitystä eikä järjestelyistä ollut päätetty ensisijaisesti lapsen terveydentilan perusteella. Lapsen käyttäytymisen haasteet tulivat esille eniten vapaissa tilanteissa, ja pedagogisessa selvityksessä oli arvioitu, että lapsi tarvitsee vuorovaikutustilanteisiin jatkuvan aikuisen tuen. Tämä tuki oli järjestetty lapselle kuitenkin vain osittain.

Erityiset opetusjärjestelyt terveydentilan perusteella

Aluehallintovirasto totesi, ettei tuntimäärän vähentäminen voi johtua siitä, että oppilas ei ole saanut koulussa riittävää tukea. Oppilaalla on perusopetuslain 31 §:n 1 momentin mukaan oikeus saada opetukseen osallistumisen edellyttämät avustajapalvelut. Huomioiden perusoikeutena turvatuun oikeuteen perusopetukseen kyseistä säännöstä ei voida tulkita niin, että avustajapalvelu koskisi vain oppitunneilla annettava ohjausta.

Vaikka lapsi tarvitsi selvästi muutakin tukea, koulussa ei voitu aluehallintoviraston käsityksen mukaan jäädä odottamaan, että lapsen toimintakyky paranee muiden palvelujen avulla, vaan perusopetuslain mukainen tuki oli lapselle joka tapauksessa järjestettävä. Samoin ei voitu olettaa, että lapsi tehdyllä järjestelyllä itse ojentuisi ja alkaisi käyttäytyä paremmin. Koulu katsoi tuntumäärän vähentämisen olevan lapselle tukitoimi, vaikka sillä tosiasiasa merkittävästi rajattiin lapsen mahdollisuutta saada opetusta.

Aluehallintovirasto toi päätöksessään esille, että perusopetuslain 2 §:ssä ilmaistut opetuksen tavoitteet huomioiden koulun tehtävänä ei ole pelkästään opettaa oppilaille tietoja ja taitoja vaan myös kasvattaa heitä, vaikka ensisijainen kasvatusvastuu onkin huoltajilla. Tässä tapauksessa lapsi oli suljettu käytännössä kokonaan koulussa tapahtuvan ikäistensä lasten välisen vuorovaikutuksen ulkopuolelle, mikä voi vaikuttaa merkittävästikin hänen edellytyksiinsä toimia myöhemmin täysipainoisena yhteiskunnan jäsenenä, kun edellytykset siihen ovat käyttäytymisen sääntelyn vaikeuksien vuoksi lisäksi tavallista heikommat.

Päätös 17.12.2018, LSSAVI/8901/2018

Pidennetty oppivelvollisuus

§ Pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaaksi ottaminen ratkaistaan POL 25.2 §:ssä säädetyillä perusteilla

Jos perusopetukselle säädetyt tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi **ilmeisesti** ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta 1 momentissa säädettyä aikaisemmin ja kestää 11 vuotta.

HE 86/1997: "Vaikeasti vammaisten lasten opetuksessa oppivelvollisuus on edelleen vuotta pitempi kuin muussa opetuksessa. Kysymykseen tulevat näkö- ja kuulovammaiset sekä muutoin ruumiillisesti tai henkisesti vaikeasti vammaiset tai kehityksessään viivästyneet lapset. Säännöksen perusteella myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen."

LSSAVI/2055/06.06.02/2016, LSSAVI/3060/06.06.02/2016

§ Oppilasta ei voida ottaa pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin sillä perusteella, että hänen katsotaan hyötyvän siitä (ryhmäkoko)

§ Pidennetyn oppivelvollisuuden tarkoituksena on parantaa lapsen kouluvalmiuksia

§ Pidennetty oppivelvollisuus pidentää oppivelvollisuutta alkupäästä, niin että esiopetus kuuluu oppivelvollisuuteen -> mikä merkitys nykyään, kun esiopetus on kaikille lapsille pakollinen?

- oppivelvollisuus on jo pidentynyt, kun lapsi on käynyt esiopetuksen

Pidennetty oppivelvollisuus

- § Pidennetyn oppivelvollisuuden purkamisesta ei säädetä perusopetuslaissa mitään -> lainsäätäjän tarkoituksena ei ole ollut, että oppilas siirretään yleiseen oppivelvollisuuteen kesken perusopetuksen
- § Purkamista rajoittaa muutenkin luottamuksensuojaperiaate HL 6 §
- § Purkamisen on siten rajoitettava selviin tapauksiin, joissa myöhemmin havaitaan, etteivät edellytykset pidennetylle oppivelvollisuudelle täyty vaan oppilas pystyy suorittamaan perusopetuksen oppimäärän tavallisesti ilman oppimistavoitteiden madaltamista
 - syynä ei voi olla se, ettei oppilas enää tarvitse pidennettyä oppivelvollisuutta
- § Pidennetty oppivelvollisuus vaikuttaa perusopetuksen aikana vain ryhmäkokoihin POA 2 § (20/8/6)
- § Pidennetty oppivelvollisuus ei vaikuta oppimisen tuen saamiseen -> onko ylipäänsä kyse tukitoimesta, voidaanko tukitoimena pitää pidennetyn oppivelvollisuuden vaikutusta ryhmäkokoihin?

13. LSSAVI/5205/06.06.02/2013

Pidennetty oppivelvollisuus

Huoltajat vaativat kahdessa aluehallintoviraston ratkaisemassa oikaisuvaatimuksessa, että heidän lapsensa otetaan pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin. Lautakunta oli hylännyt kummassakin tapauksessa huoltajien hakemukset lasten ottamisesta pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaiksi.

Aluehallintovirasto totesi oikaisuvaatimukset hylkäävissä päätöksissään, että perusopetuslain 25 §:n 2 momentissa on tarkoitettu rajata pidennetty oppivelvollisuus vain niihin lapsiin, joilla vamma tai sairaus hyvin todennäköisesti estää perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen yhdeksässä vuodessa. Aluehallintovirasto viittasi perusteluna perusopetuslakia koskevan hallituksen esityksen (HE 86/1997) yksityiskohtaisiin perusteluihin kyseisen lainkohdan osalta.

Tapauksissa asiantuntijat olivat suositelleet lapsille pidennettyä oppivelvollisuutta kouluvalmiuksien vahvistamiseksi. Aluehallintovirasto katsoi, ettei asiantuntijan suositus ole peruste ottaa lasta pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaaksi, vaan päätös voidaan tehdä vain, jos perusopetuslain 25 §:n 2 momentissa säädetyt edellytykset täyttyvät. Asiantuntija-arvioista on siten käytävä ilmi, että lapsella on sellainen vamma tai sairaus, jonka vuoksi hänen ei ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa perusopetukselle säädetyjä tavoitteita yhdeksässä vuodessa.

Lapset eivät olleet suoriutuneet psykologin tekemissä yksilöpsykologisissa tutkimuksissa ikätasoisesti kaikilla tutkituilla osa-alueilla. Aluehallintoviraston käsityksen mukaan tutkimustulosten perusteella ei voitu kuitenkaan katsoa, että lapset eivät hyvin todennäköisesti saavuta perusopetukselle asetettuja tavoitteita yhdeksässä vuodessa. Aluehallintovirasto otti arvioinnissa huomioon, että yleisen oppivelvollisuuden oppilaille on pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaisiin nähden yhtäläinen oikeus saada oppimiseensa perusopetuslaissa tarkoitettua pedagogista tukea.

Päätös 30.6.2016 LSSAVI/2055/06.06.02/2016 ja päätös 4.8.2016 LSSAVI/3060/06.06.02/2016

Pidennetty oppivelvollisuus

Opetustoimen viranhaltija oli tehnyt päätöksen oppilaalle annettavasta erityisestä tuesta ja päättänyt samalla pidennetyn oppivelvollisuuden purkamisesta. Purkamisen perusteena oli pedagoginen selvitys. Selvityksessä katsottiin, että oppilas tarvitsee koulunkäynnissä henkilökohtaisen avustajan ja tukea jokapäiväisissä toimissa, sosiaalisissa suhteissa sekä oppiaineista äidinkielellä, liikunnassa ja matematiikassa. Selvityksestä kävi ilmi, että oppilaalla oli liikuntavamman vuoksi koulussa käytössä erilaisia apuvälineitä. Oppiaineista liikunnan oppimäärä oli yksilöllistetty. Selvityksessä todettiin, että pidennetty oppivelvollisuus päätetään, koska oppiminen on edistynyt ikätason mukaisesti. Päättämistä perusteltiin myös sillä, että mahdollisuutta lisävuoteen ei ole käytetty esi- tai alkuopetusvuosina.

Huoltaja vaati, että päätös kumotaan. Aluehallintovirasto hyväksyi 12.10.2017 antamallaan päätöksellä huoltajan vaatimuksen. Aluehallintovirasto totesi, että purkamisedellytyksiä on arvioitava luottamuksensuoja-periaatteen perusteella, koska edellytyksistä ei säädetä erikseen perusopetuslaissa. Pidennetyn oppivelvollisuuden purkaminen ei vaikuta oppilaan mahdollisuuteen saada pedagogista tukea, joten purkamiseen ei ole sillä perusteella estettä. Yleiseen oppivelvollisuuteen siirtäminen vaikuttaa oppilaan etuun kuitenkin siltä kannalta negatiivisesti, että opetuksen järjestäjä voi nostaa yleisopetuksen opetusryhmässä opiskelevan oppilaan opetusryhmän oppilasmäärän yli 20 oppilaaseen. Aluehallintovirasto katsoi, että opetuksen järjestäjä voi purkaa pidennetyn oppivelvollisuuden vain, jos perusopetuksen aikana käy ilmi, että oppilas pystyy suorittamaan kokonaisuudessaan perusopetuksen oppimäärään ilman erityisen tuen päätöksellä tehtyä oppimistavoitteiden madaltamista eivätkä edellytykset pidennetylle oppivelvollisuudelle siten selvästikään täyty. Koska näin ei tässä tapauksessa ollut, oppilasta ei voitu siirtää yleisen oppivelvollisuuden piiriin. Opetushallituksen hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden määräys pidennetyn oppivelvollisuuden päättämisestä, kun siihen ei ole enää tarvetta, tuli siksi myös jättää soveltamatta.

Päätös 12.10.2017 LSSAVI/3969/06.06.02/2017

Perusopetuksen aloittamisen siirtäminen

- § Perusopetuksen aloittamisesta sekä vuotta säädettyä aiemmin että myöhemmin on päätettävä psykologisen ja / tai lääketieteellisen selvityksen perusteella
- § Aloittamisajankohdasta poikkeamisen syynä ovat lapsen kouluvalmiudet, joten selvityksessä on arvioitava nimenomaan valmiuksia monipuolisesti kehityksen eri osa-alueita tarkastellen
- § Pieni lapsi kehittyy koko ajan, joten selvitys on tehtävä ajallisesti lähellään lukuvuoden alkua, jolloin lapsi aloittaa perusopetuksen / jatkaa toisen vuoden esiopetuksessa
- § Pidentetty oppivelvollisuus ei tarkoita, että perusopetuksen aloittamista siirretään vuodella, vaan tällöinkin on selvitettävä lapsen kouluvalmiudet ja tehtävä päätös
- § Perusopetuksen aloittamisen siirtämisen on perustuttava huoltajien hakemukseen
- § Kunnalla ei ole velvollisuutta järjestää esiopetusta lapselle, joka aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä aikaisemmin
 - voi järjestää mutta tällöin tarjottava kaikille

Perusopetuksen aloittamisen siirtäminen

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto katsoi 15.6.2015 antamassaan päätöksessä, että kunnan opetustoimen viranhaltijan päätös oppilaan koulunkäynnin aloittamisen lykkäämisestä yhdellä vuodella oli lainvastainen, koska päätös ei perustunut huoltajien hakemukseen.

Tapauksessa aloitteen esiopetuksessa olleen oppilaan perusopetuksen aloittamisajankohdan siirtämisestä vuodella oli tehnyt päiväkodin esikoulunopettaja. Huoltajat vastustivat aloittamisajankohdan myöhentämistä.

Perusopetuslain 27 §:n mukaan opetuksen järjestäjä voi psykologisten tai lääketieteellisten selvitysten perusteella antaa lapselle luvan aloittaa perusopetus vuotta säädettyä myöhemmin. Aluehallintovirasto totesi, että perusopetuksen aloittamisajankohdan myöhentäminen vuodella on opetuksen järjestäjän harkinnassa. Laissa säädetään kuitenkin luvan antamisesta, jolloin edellytyksenä on, että oppivelvollisen lapsen puhevaltaa käyttävät huoltajat hakevat aloittamisajankohdan siirtämistä opetuksen järjestäjältä.

Aluehallintovirasto kumosi viranhaltijan päätöksen ja totesi, että kunnan on kumotun päätöksen johdosta osoitettava oppilaalle lähikoulu jo lukuvuoden 2015–2016 alusta alkaen.

Päätös 15.6.2015 LSSAVI/2544/06.06.02/2015

Perusopetuksen aloittamisen siirtäminen

Huostaan otetun ja sijaisperheeseen sijoitetun lapsen huoltaja vaati, että rehtorin päätös hänen lapsensa koulunkäynnin aloittamisen siirtämisestä vuodella kumotaan. Aluehallintovirasto hyväksyi oikaisuvaatimuksen 20.12.2016 antamallaan päätöksellä määräten samalla, että päätös oli pantava täytäntöön kevätlukukauden 2017 alusta alkaen.

Aluehallintovirasto totesi, että perusopetuslain 27 §:ssä edellytetään, että opetuksen järjestäjä päättää perusopetuksen aloittamisen siirtämisestä vuodella psykologisen tai lääketieteellisen selvityksen perusteella. Asiasta on päätettävä ensisijaisesti sellaisen tutkimuksen perusteella, jossa on nimenomaisesti arvioitu lapsen koulukypsyyttä kehityksen eri osa-alueilla. Muu tutkimus voi kuitenkin myös olla päätöksenteon perusteena, jos siinä on arvioitu lapsen kehitystä laaja-alaisesti. Kyseeseen voi tulla joka tapauksessa vain tutkimus, joka on tehty ajallisesti lähellä sen lukuvuoden alkua, jolloin lapsen tulisi aloittaa perusopetus.

Rehtori oli päättänyt perusopetuksen aloittamisen siirtämisestä vuodella ensisijaisesti pedagogisen selvityksen perusteella. Päätöksenteossa myös käytettyjen lasta tutkineiden lääkäreiden selvitysten perusteella lapsen koulukypsyyttä tai kehitystä muutoinkaan ei ollut ennen päätöksentekoa laaja-alaisesti arvioitu. Päätös ei siten perustunut perusopetuslain 27 §:ssä tarkoitettuun selvitykseen.

Päätös 20.12.2016 LSSAVI/5666/06.06.02/2016

Muita oppimisen tukeen liittyviä kysymyksiä: JOPO

- § Järjestäminen kunnalle vapaaehtoista, tarkoitettu 7–9 vuosiluokan oppilaille POL 5 §
- § Oppilaat valitaan etukäteen päätettyjen valintaperusteiden perusteella POA 9 b §
- § Osallistuminen perustuu vapaaehtoisuuteen
- § Tarkoitettu tukemaan tietyn oppilasjoukon koulunkäyntiä, joten oppilasta ei tarvitse ottaa joustavan perusopetuksen toimintaan, jos valintaperusteet eivät hänen osaltaan täyty
 - valinta perustuu tarveharkintaan, ei siihen, onko luokalla vapaita oppilaspaikkoja
- § JOPO-luokalle ottamisessa on kyse POL 6 §:ssä tarkoitetun koulupaikan osoittamisesta -> oppilas voidaan siirtää JOPO-luokalta toiseen opetuspaikkaan POL 6.2 §:n mukaisesti perustellusta opetuksen järjestämiseen liittyvästä syystä eli tässä tapauksessa siitä syystä, että JOPO ei tue oppilaan koulunkäyntiä toiminnalle asetettujen tavoitteiden mukaisesti

14. LSSAVI/3440/06.06.02/2014

Muita oppimisen tukeen liittyviä kysymyksiä: Luokalle jättäminen heikon koulumenestyksen vuoksi

- § Oppilas voidaan jättää luokalle, jos sitä on oppilaan yleisen koulumenestyksen vuoksi pidettävä tarkoituksenmukaisena POA 11.2 §
- § Luokalle jättämispäätökseen on haettava ensin oikaisua rehtorilta, joka arvioi asian uudelleen yhdessä oppilaan opettajien kanssa POL 42 c §
- § Lähtökohtana perusopetuslaissa voidaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet huomioiden pitää, että oppilas saavuttaa perusopetukselle asetetut tavoitteet mahdollisimman täysimääräisesti eikä oppimistavoitteita madalleta, ellei se ole annetusta tuesta huolimatta välttämätöntä
- § Luokalle jättämistä on pidettävä oppilaan edun mukaisena, jos hänellä ei ole oppimisvaikeuksia, jotka vaikuttavat pysyvästi edellytyksiin saavuttaa perusopetukselle asetetut tavoitteet, oppilaalla on luokalle jättämisellä paremmat edellytykset suoriutua perusopetuksesta ja hän muutoinkin tarvitsee lisää aikaa asioiden omaksumiseen

12. LSSAVI/2828/06.06.03/2012

Muita oppimisen tukeen liittyviä kysymyksiä: Luokalle jättäminen heikon koulumenestyksen vuoksi

Opettaja oli jättänyt oppilaan 2. vuosiluokalle heikon koulumenestyksen vuoksi. Oppilas oli saanut koko alkuopetuksen ajan säännöllisesti erityisopetusta erityisesti äidinkielessä mutta myös matematiikassa. Hänelle oli ollut muutoinkin mahdollista antaa paljon henkilökohtaista tukea, koska yleisopetuksen ryhmä oli ollut pieni, ryhmällä oli ollut jakotunteja ja opettajan apuna ryhmässä oli toiminut koulunkäyntiavustaja. Lukemisen, kirjoittamisen ja luetun ymmärtämisen sekä laskemisen taidot olivat kuitenkin oppilaalla vielä heikot. Lisäksi oppilaalla oli haasteita jaksamisessa ja keskittymisessä, ja hän tarvitsi tehtävien tekemisessä edelleen paljon aikuisen tukea.

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto katsoi 26.9.2017 antamassaan päätöksessä, että oppilas oli saanut riittävästi tukea koulussa. Hän tarvitsi kuitenkin vielä paljon harjoitusta saavuttaakseen äidinkielessä ja matematiikassa hyvät perustaidot, jotka tukevat merkittävästi opiskelun sujumista ylemmillä vuosiluokilla, jolloin opilliset haasteet selvästi kasvavat. Saatujen selvitysten perusteella ei saanut toisaalta käsitystä, etteikö oppilas pystyisi etenemään koulunkäynnissä opetussuunnitelmassa asetettujen oppimistavoitteiden mukaisesti. Kyse oli pikemminkin siitä, että aika ei ollut riittänyt taitojen omaksumiseen. Lisäksi aluehallintovirasto totesi, että toisen vuosiluokan kertaaminen joka tapauksessa vähentää jatkossa mahdollista tarvetta madaltaa oppimistavoitteita oppiaineiden oppimääriä yksilöllistämällä. Kun alkuopetuksessa opiskeltavien perustaitojen vahvistaminen oli selvästi oppilaan edun mukaista, aluehallintovirasto hylkäsi huoltajien oikaisuvaatimuksen.

Päätös 26.9.2017 LSSAVI/3877/06.06.02/2017

Muuta: sijoitettujen lasten perusopetuksen järjestäminen

- § Monissa yksityisissä lastensuojelulaitoksissa ja ammatillisissa perhekodeissa järjestetään perusopetusta
- § Opetusta ei ole kuitenkaan järjestetty välttämättä lainmukaisesti: opetusta ei järjestä kunta, vaan opettajat ovat laitoksen / perhekodin palkkaamia eikä laitoksella / perhekodilla ole opetuksen järjestämislupaa
- § Aluehallintovirasto on puuttunut tänä vuonna muutamiin lainvastaisiin järjestelyihin lastensuojelun valvonnassa
- § Valvonnassa on ilmennyt, että kuntien mahdollisuuksissa perustaa laitokseen / ammatilliseen perhekotiin opetusyksikkö on haasteita

Kiitos!

kreeta.polonen@avi.fi

p. 0295 018 584